

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาขันติและโสรัจจะในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท

ผู้วิจัย : พระมหาคงขร โขสโธ (เจริญชฎานัน)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระศรีสุทิวาภิ (ขวัญ ภิรมโน), ป.ธ. ๙, พธ.บ., ศษ.ม., ประ.ด.
(วัฒนธรรมศาสตร์)

: ดร.จรรณ วรณกสิณานนท์, ป.ธ. ๗, พธ.บ., อ.ม., พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

วันสำเร็จการศึกษา: ๓๑/มีนาคม/๒๕๕๘

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องขันติและโสรัจจะ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อศึกษาหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับขันติและโสรัจจะในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และเพื่อศึกษาการประยุกต์ขันติและโสรัจจะในการดำเนินชีวิต โดยการศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท คือ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และคัมภีร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น คัมภีร์วิสุทธิมรรค เป็นต้น โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงบรรยาย ตรวจสอบความถูกต้องโดยผู้เชี่ยวชาญ จากการศึกษาพบว่า

ขันติ โดยรูปศัพท์และความหมายที่ใช้ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา มี ๔ บท คือ ตติศึกษา, ขนติ, ขมน และ ขมา ขนติ แปลว่า ความอดทน, ความอดกลั้น ความยับยั้ง ความไม่ดุร้าย ความไม่ปากร้าย ความเข้มแข็งใจ หลักขันติในพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นลักษณะของความอดทนต่อสภาวะต่าง ๆ สามารถจำแนกได้ ดังนี้คือ (๑) ความอดทนต่อความลำบาก คือความลำบากที่ต้องประสบตามธรรมชาติ (๒) ความอดทนต่อทุกขเวทนา คือทุกข์ที่เกิดจากสังขาร (๓) ความอดทนต่อความเจ็บใจ คือการที่คนอื่นทำให้ผิดหวังหรือพูดจาให้เจ็บช้ำใจ และ (๔) ความอดทนต่ออำนาจกิเลสคือสิ่งชั่วร้ายทั้งหลายทั้งทางใจและทางกาย โสรัจจะ หมายถึง ความสงบ เสงี่ยม ความมีอัธยาศัยงดงาม ความประณีตความเรียบร้อยรวมถึงความไม่หุนหัน

หลักธรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนต่อขันติและโสรัจจะ บางหลักธรรมเกี่ยวข้องโดยตรง บางหลักธรรมมีส่วนสนับสนุนให้การปฏิบัติบรรลุตามวัตถุประสงค์ ขันติถือเป็นมงคลธรรมข้อหนึ่งในมงคล ๓๘ ประการ ผู้ประพฤติปฏิบัติได้อย่างสม่ำเสมอ ย่อมจะเป็นมงคลต่อชีวิตของตนเองและผู้อื่น โดยพบว่า ในการแสดงขันติธรรมนั้น เพื่อประโยชน์การข่มหรือบรรเทาเบาบางโทสะแล้วต่อด้วยการเจริญเมตตา เป็นต้น

ในการศึกษาแนวทางการประยุกต์ขันติและโสรจจะในการดำเนินชีวิต นั้น พบว่า ขันติ และโสรจจะ เป็นคุณธรรมสำคัญที่เป็นเครื่องประคองจิตใจไม่ให้ห่อถอย เมื่อประสบความลำบาก ตรากตรำหรือความทุกข์ยาก อดทนต่อผู้รักษาจิตใจให้เป็นปกติ ไม่หงุดหงิดฉุนเฉียว เป็นกำลังใจ ให้สามารถต่อสู้กับกิเลสทั้งหลายให้สงบราบคาบ ดังพุทธศาสนสุภาษิตว่า ขนฺตี ปรมํ ตโป ตีติกขา. “ความอดทน คือความอดกลั้น เป็นตบะอย่างยิ่ง” ขันติเป็นตัวข่มกายวาจา ไม่ให้แสดงอาการดิ้นรนหรือพูดจาตอบโต้ เป็นต้น โสรจจะ เป็นตัวข่มใจให้สงบนิ่ง อีกนัยหนึ่ง โสรจจะถือเป็นโสภณธรรม คือเป็นธรรมที่ทำให้ดังงามทั้งกาย วาจา และใจ

Thesis Title : A Study of Khanti (Patience) and Soracca (Modesty) in Theravāda Buddhist Scriptures

Researcher : Phramaha Kongson Ghosito (Jareanchaya)

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Phra Srisuttivetee (Kwan Thiramano), Pali IX, B.A., M.A., Ph.D. (Cultural Science)

: Dr. Charoon Vannakasinanon, Pali VII, B.A., M.A., Ph.D. (Buddhist Studies)

Date of Graduation : 31/March/2015

Abstract

This thesis has three objectives: to study Khanti (Patience) and Soracca (Modesty) in the Theravāda Buddhist Scriptures, to study the Dhamma related to Khanti and Soracca and to study how Khanti and Soracca can be applied in daily life. Clarified and analyzed data are taken from the Theravāda Buddhist scriptures namely, the Tipitaka, Buddhist commentaries, Tīga, and other related scriptures such as the Visuddhimagga then composed, explained in details, corrected and verified by Buddhist scholars.

The study found that Khanti in the Palī language can be written and presented in 4 different forms. Its overall meaning is patience; forbearance; tolerance; endurance, non-ferociousness, non-malice and good spirit. The Dhamma taught about Khanti in the Theravāda Buddhist Scriptures refer to the power in which one possesses to tolerate unfavorable environment conditions. The said conditions can be classified into (1) endurance with troubles which are difficulties caused by the nature (2) endurance with sufferings, which caused by conditioned things (3) endurance with resentment, which caused by others' sharp-tongued and (4) endurance with the power of defilements and provocation or arousal in both body and mind. Soracca means gentleness; refinement; graciousness, meticulousness and/or modest.

There are several Dhamma concerning and supporting Khanti and Soracca, some directly and some in a supportive way so that practitioners reach their goals. Khanti is one amongst the Maṅgala or 38 blessings so any who could regularly practice this Dhamma would be blessed. The study also found that Khanti is

beneficial in suppressing or relieving anger, which can be followed by loving-kindness meditation practice.

In applying Khanti and Soracca in daily life, the study found that these are the virtues sustaining one's mind from being discouraged when one is in troubles. Khanti and Soracca will teach one to learn how to be patient and not irritated so one can fight and overcome all defilements. There is a Buddhist verse saying that 'Patience and restrain are austerity'. Khanti is the act of body and speech suppression while Soracca is the act of mind suppression. It can be said that Soracca is grace, which will make practitioner a beautiful person in all his body, speech and mind.